

שיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת במדבר תשע"ה

להשתוקק לקדושה ולשמוח בקבלת התורה

שוב: "הקרב את מטה לוי, והעמדת אתו לפני אהרן הפתן ושרתו אתו" (שם ג, ו). ומהו השירות? - "ושמרו את משמרתו" (שם, ז). "לפי ששמירת המקדש עליו², שלא יקרב זר... והלויים הללו מסייעין אותו" (רש"י שם, ו).

וקשה: למה צריך להפקיד שומרים על המשכן? וכי לא די לצוות את בני ישראל שלא יכנסו למשכן, וזהו? - התשובה היא, שבני ישראל נמשכים אל הקדושה בעצמה רבה, עד שכמעט ואין באפשרותם להתגבר על משיכה זו ולהמנע מכניסה אל המשכן, למרות הסכנה שבדבר. לכן צריך להפקיד שומרים על המשכן, למנוע את כניסת בני ישראל אל הקודש, ולהצילם ממיתה.

ציווי נוסף בענין זה מופיע בפרשת קרח: "ויאמר ה' אל אהרן: אתה וכל בניך וכל בני ישראל אתם תשארו את עון המקדש... וגם את אהרן מטה לוי שבט אביך הקרב אתך וילוו עליך וישברתוך... ושמרו משמרתך ומשמרת כל האהל" וגו' (שם יח, א-ג). ציווי זה בא לאחר הנסיון של קרח ועדתו לעבוד במשכן. אחרי מה שקורה לקרח ולעדתו, באים בני ישראל וטוענים למשה: "הן גווענו, אבדנו, פלנו אבדנו! כל הקרב הקרב אל משכן ה' - ימות! האם תמנו לגווע"? (שם יז, כז-כח) כלומר: "שמה הופקרנו למיתה"? (רש"י שם) בתגובה לטענה זו חוזר ה' ומצוה את אהרן ואת הלויים להציב מתוכם שומרים קבועים בשערי המשכן, למנוע מזרים להכנס ולעבוד במשכן, "ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל" (שם יח, ה) כמו שהיה כבר (רש"י שם).

גם כאן קשה: למה צריך להפקיד שומרים על המשכן? וכי לא די לצוות את בני ישראל שלא יכנסו למשכן, וזהו? ובכלל, איזו מין טענה היא זו, "הן גווענו, אבדנו, פלנו אבדנו... האם תמנו לגווע"? אחרי שראו מה שקרה לקרח ולעדתו, ולאחר שמזהירים אותם בצורה ברורה ומדויקת, 'עד כאן מותר להכנס, ומכאן אסור להכנס' - איזו סכנה יש כאן? למה הם אומרים, "איננו יכולים להיות זהירין בכך"? (רש"י שם יז, כח) כל כך קשה להזהר שלא להכנס למשכן ושלא לעבוד בו?!

התשובה היא כפי שאמרנו כבר. בני ישראל נמשכים אל הקדושה בעצמה רבה כזו, עד שכמעט ואין באפשרותם להתגבר על משיכה זו ולהמנע מכניסה אל הקודש, למרות הסכנה שבדבר. "וזה צעקתם: כי מי שיעלה על רצונו להשיג דבקות ורוח הקודש, הלא אין מעצור לפניו לפרוץ גדרו ולעלות להיכל ה', כי עזה כמוות אהבת ה', וא"כ עלולים המה למות... שהיה אותו הדור כולם יודעים מזה העונג הנפלא [להדבק בשכינה], ואם כן אין איש ממנו בטוח בחייו" (העמק דבר' שם, כח). כל כך הקודש מושך אותם, עד שאין בכחם להתגבר על המשיכה הזו. לכן הם אומרים, "האם תמנו לגווע"!

בני ישראל נמשכים אל הקדושה במתן תורה
משיכה חזקה של ישראל אל הקדושה עד כדי סיכון הנפש

בני קהת נמשכים אל הקדושה גם במצב של סכנת נפשות

הקב"ה מצוה את משה ואהרן: "אל תקריתו את שבט משפחת הקהתי מתוך הלויים" (במדבר ד, יח). מה פירוש הציווי הזה? וכי עלה על דעתם של משה ואהרן, אוהבי ישראל הגדולים, להכרית מן העולם שום יהודי, ח"ו? ועוד קשה: הרי משפחת הקהתי היא משפחתם של משה ואהרן עצמם, שמבני קהת היו (שמות ו, יח-כ), ואיך יעלה על דעתם להכרית את משפחתם?

מסבירים חז"ל: היות ובני קהת הם אלה שנושאים את כלי הקודש (הארון, והשולחן, והמנורה, והמזבחות ושאר כלי הקודש), והיו יודעין שכל מי שטוען בארון שָכרו מרובה, היו מניחין השולחן והמנורה והמזבחות, וכולם רצין לארון ליטול שָכר, ומתוך כך היה זה מריב ואומר 'אני טוען כאן', וזה מריב ואומר 'אני טוען כאן', ומתוך כך היו נוהגין בקלות ראש, והיתה השכינה פוגעת בהן" והיו מתים (במדבר ד, א. הובא בקצרה ברש"י בראשית כט, לד). [זאת גם אחת הסיבות לכך ששבט לוי היה קטן כל כך, כי בני קהת היו נדחפים אל הקודש ומתים (שם)]. כיצד נפתרה הבעיה? אמר הקב"ה למשה: "אהרן ובניו יבאו, וישמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו" (במדבר ד, יט). "עשה להם תקנה כדי שלא יתפללו מן העולם... אהרן ובניו יסדרו אותם על עבודתם ועל משאם, שלא יריבו זה עם זה" (במדבר י).

וצריך להבין: כיצד קרה כדבר הזה לבני קהת? הרי מדובר באנשים מבוגרים! "מבין שלשים שנה ועד בן חמשים שנה" (במדבר ד, ג). אם הם רואים שההתנפלות על הארון גורמת להם למות, למה הם ממשיכים לעשות זאת? וכי צריך את אהרן ובניו, להשגיח עליהם כמו על ילדים קטנים, שלא ינהגו בצורה מסוכנת?! התשובה היא, שהם אינם מסוגלים להפסיק! כמו שאי אפשר לומר לברזל שלא להמשך אל המגנט, כי מטבעו הוא נמשך אליו, כך גם בני קהת. המשיכה שלהם אל הקודש היא כל כך חזקה, עד שאין בכחם לרסן את עצמם, למרות הסכנה שבדבר! צריך שאהרן ובניו יורו להם: ר' פלוני, אתה נושא היום את הארון! ר' אלמוני, אתה לא נושא היום את הארון, רק מחר!... אי אפשר אחרת. רק על פי אהרן ובניו.

ישראל נמשכים אל הקדושה גם במצב של סכנת נפשות

והנה, חכונה זו של משיכה והתקרבות אל הקדושה עד כדי סיכון, אינה אופיינית רק לבני קהת - שהם המשפחה הכי קרובה אל ה', כביכול - אלא לכל עם ישראל. וגם זאת רואים בפרשתנו. התורה מדברת בפרשתנו על תפקידי הלויים, ובין השאר מצוה עליהם: "והלויים יחנו סביב למשכן העדת... ושמרו הלויים את משמרת משפחת העדות" (שם א, ג). בהמשך הפרשה מצוה התורה

סכנה בדבר - מוֹרְשָׁה היא לנו מיעקב אבינו, כפי שרואים בפרשת תולדות: מיד אחרי שמבקש עשו מיעקב, "הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאֵדָם הָאֵדָם הַזֶּה" (בראשית כה, ל), אומר יעקב לעשו: "מִכְרָה כִּיֹּם אַתְּ בִּכְרָתְךָ לִי" (שם, לא). למה זקוק יעקב לבכורה? מה אכפת לו שנולד כמה דקות אחרי עשו? - מפני שעד שלא הוקם המשכן, היתה עבודת הקרבנות נעשית ע"י הבכורות (זבחים קטו, ב). וכיון שעשו הרשע לא מתאים להיות כהן לה, מבקש יעקב מעשו למכור לו את הבכורה, כדי שיעקב יהיה הכהן, והוא יקריב את הקרבנות.

שואל עֵשָׂו: "מה טיבה של עבודה זו?" (רש"י בראשית כה, לב) מה אני עלול להפסיד כאן? מסביר לו יעקב: "כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה, כאותה ששנינו: 'אֵלוֹ הֵן שְׁבִמִיתָה, שְׁתוּיִי יִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ' (סנה' פג, א). אמר עֵשָׂו: אני הולך למות על ידה! אם כן מה חֲפֵץ לִי בֵה?" (רש"י בראשית שם) - אינני רוצה להתחייב מיתה, ח"ו! יותר טוב שאותר על הבכורה, ותהיה אתה הבכור. מה יש? כל כך קשה להמנע משתיית יין לפני שהולכים לעבוד? ! וכל כך קשה להסתפר? ! - כן! לעשו זה קשה! הוא לא יכול בלי יין, וגם מפריעת ראש קשה לו מאד להזהר. אי אפשר לוותר על תספורת בוהמית!... הוא מעדיף לְוַתֵּר על הבכורה ועל עבודת הקרבנות, מאשר לְוַתֵּר על יין ועל שער ארוך.

לעומת זאת, יעקב, גם הוא יודע שהעבודה מסוכנת, "וכמה אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה". הוא ודאי לא רוצה להיכשל בעוון שיש בו מיתה בידי שמים ח"ו. ואעפ"כ הוא קונה את הבכורה, כי הוא שואף לקדושה. הרי סוף סוף אפשר להנצל מן הסכנות שבעבודה, ע"י שנוהרים בכל פרטיה ודקדוקיה. ביום שאָרְצָה לעבוד, לא אשתה יין. ואם אסור לגדל שערות - נלך לִסְפֹּר. מה נורא כל כך?... העיקר שאוכל להתקרב לקב"ה כמה שיותר.

עשו לא רוצה להתקרב לקב"ה. הוא לא שואף לזה. הוא לא רק "נאלץ" לוֹתֵר על הבכורה בגלל הפחד להכשל ב"אזהרות ועונשין ומיתות התלויין בה", אלא התורה מעידה ש"נִיֵּבֵז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה" (בראשית כה, לד). הוא בז לעבודת הקרבנות, ולא אכפת לו ממנה. הז"ל מוסרים לנו, שאחרי מכירת הבכורה, קרא עשו לחבריו ואמר להם: 'תראו את הטפש הזה, שבזבז את ממונו בלי לקבל שום תמורה ממשי' (ב"ר סג, יד). במקום להבין שיעקב הוא זה שעשה את "עסקת חייו", קנה את הבכורה במחיר אפסי, בעד נזיד עדשים⁴, חושב עשו שהוא זה שעשה את העסקה המוצלחת! כי אין לעשו שום הערכה לבכורה ולעבודת הקרבנות המקרבת את האדם לה'. כל הענין לא שווה אצלו יותר מכמה עדשים. כך הן אומות העולם. אין להם שום ענין בקדושה. רוצים רק את העולם הזה, ותו לא.

"רְצוּא וְשׁוֹב" בַּעֲבוּדַת ה'

האיזון הנכון, כמה להתקרב אל השכינה וכמה לשמור מרחק ממנה, הוא לא תמיד קל. בהפטרה שנקרא בחג שבועות אומר הנביא על חיות הקודש: "וְהִתִּיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב פִּמְרָאָה הַבְּנֵי" (יחזקאל א, יד). "רְצוּא" - מתוך רצון להתקרב אל השכינה כמה שיותר⁵; "וְשׁוֹב" - נרתעות מאימת השכינה ושבות לאחור. "רְצוּא וְשׁוֹב" כל הזמן. וקשה: אם פעם רצו ושב, מדוע הן רצות שוב? הרי גם בפעם הבאה ירתעו מאימת השכינה, וא"כ

רואים גם במתן תורה. שלשה ימים לפני המעמד הנשגב, אומר הקב"ה למשה: "וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעַם סָבִיב לְאֹמֶר, הַשְּׁמְרוּ לְכֶם עֲלוֹת בְּהָר וַיִּגְעַע בְּקִצְחוֹ, כֹּל הַנִּגְעַע בְּהָר מוֹת יוּמָת" (שמות יט, יב). אחר כך, ביום מתן תורה עצמו, אחרי שמשה מגביל את העם שלא לעלות אל הר סיני, ואומר לה: "לֹא יוּכַל הָעַם לַעֲלֹת אֶל הַר סִינַי, כִּי אֲתָה הַעֲדִתָּה בְּנֵי לְאֹמֶר הַגְּבִל אֶת הָהָר וְקִדְשְׁתוּ" (שם, כג), אומר לו הקב"ה: "לִּי רֹד" (שם, כד) "וְהָעֵד בְּהֵם שֶׁנִּי יֵת. שִׁמְרוּזִין אֶת הָאֵדָם קוֹדֵם מַעֲשֵׂה, וְחִזְרוּזִין וּמְזוּזִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה" (רש"י שם). כי כמה שהגבלת אותם והזהרת אותם, יש עדין חשש גדול, "פֶּן יִהְיֶה אֶל ה' לְרִאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רָב" (שם, כא). כשיראו את הקדושה הנוראה וישמעו את קול השופר וכל הדברים הנפלאים, הם לא יוכלו להתאפק. כל כך הם רוצים להתקרב לקדושה, שצריך עוד פעם להזהיר אותם בשעת מעשה, שלא יעלו להר סיני ולא ימותו.

את אומות העולם לא היה צריך להגביל שלא לעלות אל הר סיני. אי אפשר אפילו לקרב אותם אל הר סיני. הקב"ה חזר על כל אומות העולם, הציע להם לקבל את התורה, ואף אחד לא חפץ בה. הם שואלים את הקב"ה "מה כתוב בה", וכשהקב"ה אומר להם שבתורה כתוב "לא תגנוב", הם מחליטים שזה לא בשבילם. "לא תגנוב"? ! - חומרה גדולה מדי! אי אפשר לקבל את החומרה הזאת. "לא תרצח"? ! - זה בכלל אי אפשר. גי'האד זו הרי מצוה. אי אפשר לקבל את התורה (ילק"ש דברים רמו תתקנא. ועי' רש"י דברים לג, ב). ממילא, את אומות העולם לא צריך להגביל שלא לעלות אל הר סיני. הם מעצמם כבר לא יבואו. אבל ישראל - מוכרחים להגיע אל הקודש. הם רוצים את הקדושה. רוצים להכנס. מפני שהגויים מטבעם בורחים מהקדושה, וישראל מטבעם נמשכים אל הקדושה. כי הקודש נמשך אל הקודש, ולכן ישראל הקדושים נמשכים אל התורה. "מִשְׁכְּנִי, אֶתְרִיף נְרוּצָה" (שה"ש א, ד). אתה רק מושך קצת, וכבר אנו רצים. איננו "נסחבים", אלא רצים אל הקדושה.

לכן, גם כשמזהירים את ישראל ואומרים להם: "כֹּל הַנִּגְעַע בְּהָר מוֹת יוּמָת", וגם כשיש "קִלְת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הָהָר" (שמות יט, טז), הם לא נרתעים מלהתקרב אל ה'. עז רצונם להתקרב אל הקדושה, גם כשהדבר כרוך בסכנת נפשות. ממילא, צריך להזהיר אותם פעם נוספת, שלא יתקרבו אל הקודש.

גם לדורות זה גם כך. הרדב"ז דן על מנהג שהיה בדורו, שהיו אנשים שהיו עולים למקומות מסוימים בהר הבית, והרדב"ז מנסה להסביר את המנהג בכך, שסמכו על כמה ספקות שיש בענין זה [לגבי אותם מקומות מסוימים בהר הבית], ו"תלו הדבר להקל, מרוב חשקתם לחזות בקדש" (עי' שו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תרצ"א). [אע"פ שלדעת הרדב"ז אין ראוי להקל בספקות אלו - כפי שהורה לשואל, שלא להקל בזה - ובחלק מן המקומות שהיו נכנסים אליהם אסר הרדב"ז בודאי להכנס אליהם, כי לגביהם אין שום ספק שאפשר לסמוך עליו (עי' שם בסוף התשובה)]. כי ישראל מטבעם נמשכים אל הקדושה, וקשה להם שלא להתקרב אליה, גם כשיש סכנה בדבר - סכנת מיתה בעולם הזה, או סכנת מיתה וקרת בעולם הבא.

המשיכה של ישראל אל הקדושה למרות הסכנה - מורשה מיעקב אבינו
 אותו רצון עז של ישראל להתקרב אל הקדושה, גם כשיש

מה נורא המקום הזה". והתורה מצוה להביא מעשר שני ולאכלו בירושלים, בשביל מה? - "למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים" (דברים יד, כג). [נפני שירושלים מסוגלת להשפיע יראה על האדם; או מעצם טבעה, או כמו שכתבו התוספות, שע"י שאדם בא לירושלים לאכול שם מעשר שני, הוא רואה את הכהנים בעבודתם ואת הסנהדרין, ועל ידי זה נכנסת בו יראת שמים (עי' תוס' ב"ב כא, א ד"ה כי מציון)]. גם במצנת הקהל נאמר: "הקהל את העם, האנשים והנשים והטף... למען ישמעו ולמען ילמדו, ויראו את ה' אלקיכם" (דברים לא, יב). מתקבלים בהר הבית בכוא כל ישראל לרגל, להשיג את מידת היראה. הרי שהמקום המסוגל להשגת מעלת היראה הוא דווקא בירושלים! אמנם גם בחו"ל יהודי חייב ליראה מה, אבל לומר שרק בחו"ל קיים החיוב הזה - זהו הכל הבלים.

מי שאמר את הדברים, חשב כנראה שיראה ואהבה הם תרתי דסתרי, ממילא הגיע למסקנה מוטעית, שאהבה שייכת יותר לארץ ישראל, ויראה שייכת יותר לחוצה לארץ. אבל הטעות היא כבר בהנחה היסודית. אהבה ויראה אינן תרתי דסתרי. יהודי חייב תמיד, ובכל מקום שהוא, גם באהבת ה' וגם ביראת ה'. שתיהן מצוות עשה גמורות מן התורה, שחיובן הוא חובת הגוף ולא חובת הארץ, וממילא שתיהן נוהגות גם בארץ וגם בחוצה לארץ (עי' משנה וגמרא קדושין לו, ב - לו, א). אמנם יש אנשים שמטבעם נוטים יותר למידת האהבה, ויש אחרים שמטבעם נוטים יותר למידת היראה, אבל כל יהודי, מיום שנעשה בר מצוה, חייב בשתי המצוות גם יחד, גם באהבה וגם ביראה, בלי שום אפשרות להפטר מאחת מהן.

חפצים בתורה - למרות הסכונים!

אנו עומדים לקבל את התורה. השאיפה שלנו היא לגדול בתורה, לעלות מעלה מעלה בתורה, ולהיות מגדולי הדור. זה מצד האהבה. לעומת זאת, מצד היראה, צריך לפחד. לפחד לפסוק. לא להיות בבחינת "גס לבו בהוראה" (אבות פ"ד מ"ז). צריך למצוא את האיזון המתאים. יצר הרע יכול לבוא ולומר לאדם: "לא צריך ללמוד כל כך הרבה. גם אם לא תהיה גדול הדור, זה לא נורא. ימצאו כבר מישהו אחר". זה לא טוב, המחשבה הזו. היא לא נובעת מאהבה, וגם לא מיראה. אנו רוצים שכל אחד ילמד הרבה. רוצים שיגדל. לא כמו בצבא, שרוצים שתהיה שם "ראש קטן". אנו רוצים שיהיה לבני אדם "ראש גדול". אבל בלי גאווה, בלי התנשאות. צריך למצוא את האיזון בין שני הדברים, וזה לא קל. מצד אחד אהבה גדולה לקב"ה, ואהבה גדולה בלי גבול לתורה הקדושה, ומצד שני - יראה גדולה מה'. שלא כל אחד יתחיל פתאום ללמוד קבלה, אם זה לא לפי המדרגה שלו. יש כאלה שנדחפים דווקא ללמוד קבלה, עוד לפני שמילאו את כרסם בש"ס ופוסקים. לא נכון לעשות את הדבר הזה.

צריך את האהבה הגדולה לתורה, לשמוח שזכינו לקבל את התורה. כבר דברנו על כך ש"הכל מודים בעצרת דבצעין נמי לכס" (פסחים סח, ב), שאיננו כמו הגויים שברחו מהר סיני. אנחנו התקרבונו להר סיני וקבלנו תורה ומצוות, ואנו שמחים בזה! גם אם יש הרבה חיובי מיתה והרבה חיובי מלקות בתורה, וגר שבא להתגייר מאיימים עליו, למה לך להתגייר, הרי יש כך וכך עונשים של מיתה בשבת ובמאכלות אסורות ובעוד דברים, אבל

מה הטעם ב"רצוא" פעם נוספת? אלא שצריך תמיד לבטא את שתי הבחינות. צריך את בחינת ה"רצוא", וצריך את בחינת ה"נשוב", ולכן "החיות רצוא ושוב", לא ישבותו, כדי להורות על הענין הזה, ששתי הבחינות צריכות תמיד לבוא לידי ביטוי בעבודת ה'. אהבה ויראה. מבחינת האהבה - השאיפה צריכה להיות להתקרב לשכינה כמה שיותר. ומבחינת היראה - צריך להתרחק לאחור. לכן החיות יש להן גם אהבה וגם יראה. גם רצוא וגם שוב. וצריך למצוא את האיזון הנכון בין שני הכחות.

התורה מספרת על משה רבינו: "וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה... ויסתר משה פניו, כי ירא מהפיט אל האלקים" (שמות ג, ב-ו). שתי דעות נאמרו בגמרא בנוגע להסתרת פנים זו. לפי דעה אחת, טוב עשה משה שהסתיר את פניו, ואף קבל שכר על כך: ב"שכר ויסתר משה פניו" - זכה לקלסתר פנים [כי קרן עור פניו] - (שם לד, כט); בשכר "פי נרא" - זכה ל"וייראו מגששת אליו" (שם, ל); ובשכר "מהפיט" - זכה ל"ותמנת ה' יביט" (כמדבר יב, ח). כך לפי דעה אחת. ואולם, לפי דעה אחרת בגמרא, לא טוב עשה משה בהסתירו את פניו, ואף נענש על כך: כשביקש לאחר זמן מהקב"ה: "הראני נא את כבודך" (שמות לג, יח), אמר לו הקב"ה: "לא תוכל לראת את פני" (שם, כ). כשרציני, לא רציני; עכשיו שאתה רוצה, איני רוצה (ברכות ז, א). [אמנם ה' הראה אז למשה גילויים נפלאים בשלש עשרה מידות של רחמים, אבל לא הראה לו כל מה שביקש משה לראות].

בפשטות נראה, שחז"ל נחלקו כאן, האם טוב עשה משה בסנה בהסתירו את פניו, או לא טוב עשה. ואולם, מורי ורבי הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל אמר, ש"בעניני אגדה וקבלה - לא שייך מחלוקת" (מכתב מאלהו ח"ג עמ' 353), ואם מצאנו מחלוקת באגדה, אין זו "מחלוקת במובנה הרגיל, כי שני הצדדים אמת, אלא שמלמדים לנו בחינות שונות בענין" (שם ח"ב עמ' 173), ואלה ואלה דברי אלקים חיים⁶. ממילא נראה, שגם בענייננו, לא מחלוקת יש כאן, אלא שתי זוויות ראייה שונות, אחת מבחינת היראה, ואחת מבחינת האהבה. מבחינת היראה - טוב עשה משה כשהסתיר את פניו, ואף זכה לקבל שכר על כך. זו הרי מידת היראה - לא להעזי להתקרב אל ה', אלא להתרחק ולהסתיר את הפנים. ואולם מבחינת האהבה, הבינו כנראה חז"ל, שהיתה כאן תביעה מסוימת כלפי משה רבינו. לא על עצם מידת האהבה שלו, כאילו ח"ו היה חסר למשה משהו באהבת ה', אלא על אופן הביטוי של מידה זו. היה צריך לתת יותר ביטוי גם למידת האהבה והרצון להתקרב לה', ולא רק למידת היראה (שאותה ביטא ע"י הסתרת פניו). כמובן, איננו יכולים לדבר על משה רבינו. אנחנו רק מצטטים כאן את מה שאמרו עליו חז"ל.

כל יהודי חייב לעבוד את ה' גם באהבה וגם ביראה

והנה, אם במידת היראה עסקינן, וזכרנו שאמר לי פעם יהודי אחד, שלדעתו ארץ ישראל היא מקום המסוגל לעבוד בו את ה' במידת האהבה, ואילו עבודת ה' ביראה מתאימה רק לחוץ לארץ, ולא לארץ ישראל. עד כאן דבריו.

והנה, מה שארץ ישראל היא מקום המסוגל להגיע בו לאהבת ה' - זה ודאי נכון. אבל שעבודת ה' ביראה שייכת רק לחוץ לארץ - זה אינו נכון כלל! יעקב אבינו מגיע ליראה בהר המוריה, במקום הקדוש ביותר בארץ ישראל - "וירא ויאמר

עושים. בכל מילה של תורה שאנו לומדים יש לנו קרבת אלוקים. כל מצוה שאנו עושים, לובשים ציצית, מניחים תפילין, אנו מוקפים ב"ה במצוות. צריך לשמוח בה, לשמוח בתורה שקבלנו, שהיא מתוקה מדבש ונופת צופים. גם אם יש חיובים, גם אם עלולים להתחייב, אבל אנו בני יעקב אבינו, שלא בורח מהיראה, אלא להפך, האהבה אצלו גוברת על היראה. האהבה מביאה אותו לחפש את הבכורה, לחפש את עבודת ה', לא כמו עֶשָׂו שהיראה דוחפת אותו לברוח מעבודת ה'. התורה מעידה שזה לא מרוב יראת שמים, אלא "וַיִּבֶז עֶשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה". הבכורה לא יקרה בעיניו, לכן הוא לא חפץ בה. מי שהבכורה יקרה אצלו, רוצה אותה עם כל הסיכונים. אנחנו רוצים תורה, עם כל הסיכונים שיש בה. רוצים תורה, רוצים עבודת ה', רוצים בית המקדש, למרות שבמקדש יש סיכונים, שם ודאי "פֶלֶל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁפַּחַת ה' יָמוּת" (במדבר יז, כח), וכהן שעובד יכול להכשל בשתויי יין ופרועי ראש ועבירות אחרות, בכל זאת אנו רוצים ומתפללים שהעבודה תחזור לציון, ושנעלה ונראה ונשתחוה לפניך ונעשה את חובותינו בבית בחירתך, כי אנו רוצים מה שיותר קרוב לקב"ה. לא מצב של הסתרת פנים כמו שיש היום, אלא מצב של גילוי פנים, שנראה עין בעין בשוכה ה' ציון, ותהיה השגחת ה' עלינו. להשתדל שהשגחת ה' עלינו תהיה לטובה, שנהיה ראויים לקבל את התורה, לקבל אותה בלב שלם, כדי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, אז ודאי תהיה השגחת ה' עלינו לטובה, הבא להטרה מסייעת אותנו (יומא לח, ב), הקב"ה עוזר למי שרוצה להטרה שלא יבוא לחיובי מיתה, אלא יזכה לחיים טובים ומתוקנים מעתה ועד עולם.

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

אם יש לו אהבת ה' הוא מתגייר למרות כל העונשים האלה. ובלבד שיחליט באמת לשמור על הדברים. לא גיור מן השפה ולחוף, אלא גיור שבאמת ישמור על הדברים כמו שה' רוצה שישמור. בשבועות כולנו התגיירנו. כולנו קבלנו את התורה באהבה וביראה.

מספרים על אדם אחד ששמע שביתו נשרף וכל רכושו עלה באש. התחיל לרקוד "שלא עשני גוי, שלא עשני גוי". שאלו אותו: על מה השמחה הגדולה? ודאי צריך לשמוח שלא עשני גוי, אבל למה דווקא עכשיו, אחרי שהבית נשרף? אמר להם: דווקא עכשיו אני שמח! כי לו הייתי גוי, חלילה, הרי גם האלהים שלי היה נשרף עם כל הבית. אבל עכשיו שאני יהודי - אז הבית נשרף, אבל הקב"ה חי וקיים!

היה פסק של הרב [הגרש"ז אויערבאך] זצ"ל, שבמשך שנים ניסיתי להתווכח עם הרב על הפסק הזה. אם יש יהודי חולה לב ר"ל, ויש לו מפעל, והמפעל עומד במקום מבודד בשדה. פרצה שם שרפה בשבת, ואין שם שום סכנת נפשות, כי אף אחד לא גר קרוב לשם. אבל אם הוא ישמע שהמפעל נשרף, הוא עלול לקבל התקף לב ולמות. האם מותר מחמת חשש זה לכבות את השרפה בשבת, או לא? - הרב במשך שנים אמר שאסור לכבות את השרפה בכהאי גוונא, כי כיון שאין כאן צער הגוף [שבכהאי גוונא מותר לחלל שבת באיסור דרבנן], רק צער איבוד ממון - הבעלים צריכים להאמין שמי שפרנס אותו עד היום יפרנס אותו גם הלאה, ואין היתר לכבות את השרפה בשבת בשביל זה. ואפילו אם הוא "נותן אל לבו ומצטער הרבה - אין מתחשבין כלל, משום דחשיב כאילו הוא ממת עצמו, ולא האש" (מנחת שלמה "ח"א סי' ד' אות ד' ד"ה ונראה). לי היה קשה מאד הפסק הזה, אבל כך פסק הרב זצ"ל, שאדם צריך לדעת שהקב"ה נמצא איתו גם אם כל רכושו נשרף. אם מרגישים קרוב לה' - אין ממה לפחד.

אנו צריכים להשתדל להרגיש קרבת אלוקים בכל דבר שאנו

1. וכעין זה מצינו גם במקדש, שחששו חז"ל שמה מחמת חביבות העבודה יכשלו הכהנים בהלכות מסוימות, מחמת בהילותם להתחיל כבר בעבודה. כגון, שמה ישכח הכהן ללבוש בגדי כהונה, ויתחיל לעבוד מיד לאחר שזכה בפס, כשהוא לבוש עדין בבגדי חול, [ויתחייב מיתה משום מחוסר בגדים (סנה' פג, ב)]. ומחמת זה תקנו, שעוד לפני הפיס, ילבשו כל הכהנים בגדי כהונה, והיו מוכנים לעבודה (יומא כד, ב), [ומי שלא זכה בפס יפשוט את בגדי הכהונה, ויחזור וילבש בגדי חול]. [וב"גבורת ארי" (שם) כתב, שמטעם זה גם קידוש ידים ורגלים הצריכו לעשות קודם לפיס, שמה מחמת חביבות העבודה ישכח הכהן לקדש ידיו ורגליו, ויתחיל לעבוד מיד לאחר שזכה בפס, בלא קידוש ידים ורגלים, ויתחייב מיתה (עי' שמות ל, כ). ולכן היו צריכים כל הכהנים כולם לקדש ידיהם ורגליהם קודם הפיס]. וכן מצינו שחששו שמה מחמת חביבות העבודה, המקבל את דם השחיטה ימהר להוליכו למזבח ולזרוקו בטרם סיים לקבל את כל הדם מצואר הבהמה, [וזהו נגד הדין, שצריך לקבל את כל הדם (יומא מח, א)]. ולכן היתה בגמ' ה"א לומר, שמחמת חשש זה לא הכהן הזורק יקבל את דם השחיטה למזרק, אלא הכהן השוחט יקבלנו, וימסרנו לזורק (שם כה, ב). [אך למסקנה העלתה הגמ' שהכהן הזורק הוא שמקבל את הדם, ולא הכהן השוחט, ע"ש הטעם].

2. על אהרן.

3. רש"י: "עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם... אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע".

4. כן דעת הרמב"ן, שנזיד העדשים הוא היה התמורה שנתן יעקב לעשו עבור הבכורה. אבל רוב הראשונים פירשו, שיעקב שילם לעשו בכסף עבור הבכורה, והנזיד ניתן לו כדבר נוסף, ולא כתמורה עבור הבכורה (עי' רשב"ם (כה, לג), רמב"ן בשם "יש אומרים" (כה, לא), וספורנו (כה, לג-לד)). וכן מובא במדרש, שיעקב לקח מעשו את הבכורה "בדמים" (במדבר ו, ב).

5. "רצון מלשון ריצה והתלהבות, הגם שאינו יכול להוציא כ"כ מכח אל הפועל" (שפת אמת, וירא, תרמ"ה).

6. ועוד אמרו בדרך צחות, שכאשר הגמרא אומרת (בעניני אגדה) שדעתו של זה "פליגא" על דעתו של זה, כוונתה לומר, ש"פליגא" מן האמת נמצאת בדברי זה, ו"פליגא" בדברי זה. [וכן "מחלוקת" הוא לשון "חֶלְק"; היינו, שבכל צד מצדדי המחלוקת יש רק חלק מן האמת השלמה]. ממילא, כדי לקבל את האמת במלואה - יש לצרף את שתי הדעות יחד. ובזהו חדש (קז, א) איתא: "... בגין דחב אדם (הראשון) בשבע מינין, דאינון: חיטה ושעורה ופנן ותאנה ורימון זית שמן ודבש, ובגין דא הווי אמרי רבנן דמתני' (ברכות מ, א), אילן שאכל אדם הראשון חטה היה, ואחרנין אמרינן גפן הוה, ואחרנין אמרינן תאנה היתה, ולא הווי חולקין במילוליהו, דכולא קשוט... אילן חד מסטרא חד, ומסטרא אחרא מתפרשן לוי מינין, כגון לולב דאיהו אגודא חדא לתתא, ולעילא מתפרשן מינין כל חד לחולקיהו". [וכעין זה כתב ב"בן איש חי" (שנה שניה, ריש פר' בראשית), ע"ש].